

V Bruseli 1. decembra 2023
(OR. en)

16052/23

Medziinštitucionálny spis:
2022/0269(COD)

MI 1052
COMPET 1182
CONSUM 431
POLCOM 297
ENFOCUSTOM 162
JAI 1573
EMPL 594
SOC 829
CODEC 2289
UD 279

POZNÁMKA

Od:	Výbor stálych predstaviteľov (časť I)
Komu:	Rada
Č. predch. dok.:	15495/23 REV2
Č. dok. Kom.:	12711/22 + COR1
Predmet:	Návrh NARIADENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o zákaze výrobkov vyrobených s využitím nútenej práce na trhu Únie – diskusia o smerovaní

I. ÚVOD

1. Komisia predložila 14. septembra 2022 Rade a Európskemu parlamentu návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o zákaze výrobkov vyrobených s využitím nútenej práce na trhu Únie¹.

¹ 12711/22 + COR 1.

2. Cieľom návrhu je zakázať uvádzanie výrobkov vyrobených s využitím nútenej práce vrátane nútenej detskej práce na trh Európskej únie (EÚ), ako aj vývoz takýchto výrobkov z EÚ. Zákaz sa vzťahuje na všetky výrobky vyrobené s využitím nútenej práce, či už úplne alebo čiastočne, a vzťahuje sa na všetky odvetvia a spoločnosti.
3. Tento návrh je založený na článku 114 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) (riadny legislatívny postup).
4. Európsky hospodársky a sociálny výbor zaujal stanovisko 27. januára 2023².
5. V Európskom parlamente nesú hlavnú zodpovednosť Výbor pre vnútorný trh a ochranu spotrebiteľa (IMCO) a Výbor pre medzinárodný obchod (INTA). Za spravodajkyne boli vymenované Maria Manuel LEITÁOVÁ-MARQUESOVÁ (S&D, PT) a Rafaela SAMIROVÁ (Renew, NL). Výbory IMCO a INTA prijali svoju spoločnú správu 16. októbra 2023. Európsky parlament prijal svoj mandát na rokovanie na plenárnom zasadnutí 8. novembra 2023.

II. PRÁCA V RÁMCI PRÍPRAVNÝCH ORGÁNOV RADY

6. Preskúmanie návrhu pracovnou skupinou pre konkurencieschopnosť a rast sa začalo 18. novembra 2022 počas českého predsedníctva.
7. K tomuto návrhu nebolo pripojené posúdenie vplyvu. Namiesto toho Európska komisia uverejnila pracovný dokument útvarov Komisie³, do ktorého okrem iného zhrnula konzultačnú stratégiu Komisie k návrhu a jeho výsledkom. Skutočnosť, že navrhované nariadenie neobsahovalo posúdenie vplyvu bola predmetom vážnej kritiky zo strany mnohých delegácií, keďže sa očakáva, že nariadenie bude mať významné hospodárske, finančné a sociálne dôsledky.

² EHSV D/67/2023 – 27/01/2023.

³ 16174/22.

8. Pracovná skupina na svojich nasledujúcich ôsmich zasadnutiach, ktoré sa konali počas českého (2 zasadnutia), švédskeho (2 zasadnutia) a španielskeho (5 zasadnutí) predsedníctva, zamerala svoje rokovania na cieľ, rozsah pôsobnosti a ustanovenia týkajúce sa celkového presadzovania navrhovaného nariadenia.
9. Španielske predsedníctvo s prihliadnutím na výsledok týchto zasadnutí a písomné pripomienky delegácií vypracovalo svoje prvé kompromisné znenie⁴, ktoré sa predložilo pracovnej skupine 21., 29. a 30. novembra 2023.
10. Rokovania na úrovni pracovnej skupiny sa dostali do fázy, v ktorej sa zdá vhodné predložiť prehľad doteraz dosiahnutého pokroku a vyzvať ministrov, aby v súvislosti s nadchádzajúcim zasadnutím Rady pre konkurencieschopnosť 7. decembra 2023 vyjadrili svoje názory na navrhovaný zákaz uvádzať výrobky vyrobené s využitím nútenej práce na trh Únie, ako aj vývoz takýchto výrobkov z Európskej únie.

III. HLAVNÉ POLITICKÉ OTÁZKY

a) Cieľ navrhovaného nariadenia a jeho súlad s inými právnymi predpismi EÚ

11. Celkový cieľ navrhovaného nariadenia, ktorým je boj proti nútenej práci, vo všeobecnosti podporili všetky členské štáty. V celosvetovom meradle je využívanie nútenej práce naďalej rozšírené a týka sa približne 27,6 milióna ľudí na celom svete. V tejto súvislosti členské štáty zdôraznili potrebu zefektívniť úsilie EÚ v oblasti nútenej práce a moderného otroctva zosúladením navrhovaného nariadenia s medzinárodnými normami, ako aj už platnými právnymi predpismi EÚ, najmä so smernicou o náležitej starostlivosti podnikov v oblasti udržateľnosti a nariadením o odlesňovaní.

⁴ 15455/23.

b) Rozsah pôsobnosti a vymedzenie pojmov

12. V navrhovanom nariadení sa zakazuje uvádzanie na trh akéhokoľvek výrobku vyrobeného s využitím nútenej práce, jeho sprístupňovanie na trhu EÚ, ako aj jeho vývoz z EÚ. Nútená práca sa vymedzuje odkazom na dohovor Medzinárodnej organizácie práce (MOP) bez ďalšieho objasnenia jeho moderného uplatňovania. Viaceré členské štáty odmietli vymedzenie pojmu ako nejasné, zastarané a príliš všeobecné na efektívne a účinné presadzovanie navrhovaného nariadenia. Niektoré ďalšie členské štáty podporili použitie medzinárodne dohodnutého vymedzenia na zabezpečenie súladu navrhovaného nariadenia s medzinárodnými pravidlami (ako sú pravidlá WTO). Na nadchádzajúcich zasadnutiach pracovnej skupiny sa bude pokračovať v diskusiách a rokovaní na túto tému.
13. Zákaz výrobkov, ako ho navrhuje Komisia, sa uplatňuje bez ohľadu na to, či sa výrobky vyrobené s využitím nútenej práce vyrábajú v rámci EÚ a sú určené na dovoz do EÚ alebo vývoz z EÚ. Nevzťahuje sa to na stiahnutie výrobkov, ktoré sa dostali ku koncovým používateľom na trhu Únie. Niektoré členské štáty vyjadrili obavy, že bez vymedzenia pojmu „koneční používatelia“ by sa rozsah pôsobnosti navrhovaného nariadenia mohol vykladať tak, že sa vzťahuje na širšiu škálu výrobkov. S cieľom zohľadniť tieto obavy bol rozsah pôsobnosti nariadenia podľa nového kompromisného znenia predsedníctva obmedzený doplnením vymedzenia pojmu „koneční používatelia“ do článku 2.
14. Je potrebné ďalej diskutovať o tom, či by sa rozsah pôsobnosti navrhovaného nariadenia mal rozšíriť o zahrnutie niektorých služieb.

c) *Dôkazné bremeno*

15. Podľa pripravovaného návrhu budú príslušné orgány členských štátov poverené, aby vyšetrili, či hospodársky subjekt porušil zákon tým, že uvádzal na trh výrobky vyrobené s využitím nútenej práce. Dôkazné bremeno teda nesú príslušné orgány. Toto bola jedna z hlavných obáv mnohých členských štátov. V diskusiách sa zaoberali aj možnosťou presunu dôkazného bremena na hospodárske subjekty. Takéto prenesenie dôkazného bremena by však mohlo viesť k tomu, že sa podniky stiahnu z regiónov predstavujúcich riziko nútenej práce. Malo by to obmedzený vplyv na odstránenie nútenej práce a mohlo by to prispieť k ďalšej marginalizácii MSP bez možností alebo obmedzených možností presunu zdrojov z vysokorizikových oblastí. Prevažná väčšina členských štátov vyjadrila názor, že primeraným riešením by bolo posilnenie úlohy Európskej komisie v procese vyšetrovania a preukazovania využívania nútenej práce.

d) *Posilnenie úlohy Európskej komisie pri vykonávaní a presadzovaní navrhovaného nariadenia*

16. V pripravovanom návrhu sa predpokladá len podporná úloha Európskej komisie pri vykonávaní a presadzovaní navrhovaného nariadenia, ako je vydávanie usmernení o náležitej starostlivosti v súvislosti s nútenou prácou, zriadenie Únijnej siete proti výrobkom nútenej práce a aktívna účasť v nej, vykonávanie úloh súvisiacich s databázou rizikových oblastí a výrobkov v súvislosti s nútenou prácou. Členské štáty vyzvali na to, aby sa s cieľom zabezpečiť konzistentné presadzovanie budúceho nariadenia posilnila úloha Komisie počas celého procesu vyšetrovania, rozhodovania a spolupráce vedúceho k stiahnutiu výrobkov vyrobených s využitím nútenej práce z trhu Únie a na celosvetovej úrovni k odstráneniu nútenej práce. Rokovali aj o úlohe Komisie ako vedúceho orgánu v tomto procese, ako aj o možnosti delegovať právomoci v oblasti presadzovania práva na špecializovanú agentúru. Táto téma má kľúčový význam pre všetky členské štáty a vyžaduje si ďalšie zváženie.

e) Náprava pre obeť nútenej práce

17. Pripravovaný návrh je svojou povahou zákazom výrobkov a nezahŕňa nápravu pre obeť nútenej práce. Členské štáty sa rozchádzajú v otázke, či by sa do budúceho nariadenia mala zahrnúť otázka nápravy pre obeť, keďže iné návrhy, ako napríklad smernica o náležitej starostlivosti podnikov v oblasti udržateľnosti, by mohli byť vhodnejšie na zahrnutie záležitosti finančnej náhrady. Vo diskusiách sa zaoberali aj otázkou peňažných sankcií a použitia peňažných prostriedkov vymožených príslušnými orgánmi na nápravu nútenej práce. Rokovania o týchto témach budú pokračovať na nadchádzajúcich zasadnutiach pracovnej skupiny.

f) Jasné vykonávacie usmernenia

18. Všetky členské štáty vyjadrili vážne pochybnosti o vykonateľnosti pripravovaného návrhu z dôvodov, ako je nejednoznačné vymedzenie úloh medzi príslušnými orgánmi, orgánmi dohľadu nad trhom a colnými orgánmi, nejasný rámec spolupráce s tretími krajinami a právne záväzky alebo uplatniteľné sankcie za nedodržiavanie pripravovaných pravidiel. Zdôraznili potrebu ďalšieho objasnenia a jasných usmernení zo strany Komisie s cieľom zabezpečiť jednotné presadzovanie navrhovaného nariadenia a vytvoriť rovnaké podmienky pre všetky členské štáty a v celom odvetví. V tejto súvislosti zároveň zdôraznili, že je dôležité obmedziť administratívnu záťaž a zmierniť negatívne vplyvy na hospodárske subjekty.

g) Naloženie s výrobkami vyrobenými s využitím nútenej práce

19. V pripravovanom návrhu sa stanovuje spôsob naloženia s výrobkami vyrobenými s využitím nútenej práce, ktoré príslušné orgány odmietli do voľného obehu alebo na vývoz. Uvádza sa, že by sa s takýmito výrobkami malo naložiť podľa vnútroštátneho práva, ktoré je v súlade s právom Únie. Členské štáty sa dohodli, že všetky možné spôsoby naloženia by mali byť jasne stanovené v budúcom nariadení a mali by byť v súlade s cieľom EÚ, ktorým je obehové hospodárstvo. Podporili darovanie ako uprednostňovaný spôsob a recykláciu ako druhú možnosť. Zničené výrobky vyrobené s využitím nútenej práce by malo byť krajným riešením. Členské štáty tiež zdôraznili, že darovanie by malo zahŕňať všetky druhy výrobkov vyrobených s využitím nútenej práce.

20. Nútená práca, obchodovanie s ľuďmi a otroctvo patria medzi najhoršie formy vykorisťovania ľudí, ktoré existujú na dnešných trhoch práce. Hoci sú obzvlášť rozšírené v neformálnom hospodárstve, čoraz viac prenikajú do celosvetových dodávateľských reťazcov. Vzhľadom na tieto trendy a ich negatívny vplyv na ľudské práva sa ministri vyzývajú, aby s cieľom ďalej podnietiť diskusiu vyjadrili svoj názor, pokiaľ ide o túto otázku:

Myslíte si, že by sa v záujme riešenia otázky výrobkov vyrobených s využitím nútenej práce, ktoré sa predávajú na vnútornom trhu Únie, a na základe prvého kompromisného znenia predsedníctva mala Komisia vo väčšej alebo menšej miere zapojiť do všetkých alebo niektorých fáz (zhromažďovanie informácií, predbežné vyšetrovanie, vyšetrovanie, rozhodnutie, vykonávanie a sankcie) podľa nariadenia o zákaze nútenej práce?

21. Predsedníctvo sa domnieva, že uvedený prehľad predstavuje vyvážené zhrnutie hlavných otázok, o ktorých sa rokovalo počas preskúmania návrhu a prvého kompromisného znenia predsedníctva, a preto by sa návrh mohol postúpiť ministrom na účely nadchádzajúcej diskusie o smerovaní, ktorá sa uskutoční 7. decembra 2023 na zasadnutí Rady pre konkurencieschopnosť.

IV. ZÁVER

Rada pre konkurencieschopnosť sa vyzýva, aby tento dokument predsedníctva vzala na vedomie 7. decembra 2023 na svojom zasadnutí.